

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเรื่องเศษส่วนและทศนิยม ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน

ศึกษาจากเอกสาร ตำรา หลักสูตร แบบเรียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน จากนั้นจะสรุปข้อมูลที่สำคัญมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนและเครื่องมือวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองภาคสนาม และการรวบรวมข้อมูล

การนำเครื่องมือที่ผ่านขั้นตอนการหาประสิทธิภาพไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูลที่ได้จากการทดลอง นำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 4 ไปวิเคราะห์หาผลตามสมมติฐานของการวิจัย และจุดประสงค์ของการวิจัยด้วยตัวสถิติที่เหมาะสม และสรุปผลการทดลอง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ขั้น ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนเรื่องเศษส่วนและทศนิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แสดงเป็นภาพประกอบ 1

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนในการดำเนินงานพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน เรื่อง เศษส่วนและทศนิยมของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.

รายละเอียดของการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวนทั้งสี่ ขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1.1 การศึกษาสภาพการพัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนในประเทศไทยในปัจจุบัน

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ 5 ประการดังนี้ ประการแรก ในประเทศไทยมีผู้ที่สนใจและศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับสำนักเกี่ยวกับจำนวนยังมีอยู่น้อย ประการที่สอง ผลจากการทดสอบสำนักเกี่ยวกับจำนวนและเศษส่วนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของไทย ยังได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับนานาชาติ (TIMSS-R.2000 : 32) ประการที่สาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในระดับประถมศึกษาต้องการให้นักเรียนมีความรู้สึกเชิงจำนวน (สำนักเกี่ยวกับจำนวน) ประการที่สี่ จากแนวคิดของนักคณิตศาสตร์ศึกษา ตลอดจนผลการวิจัยต่างๆในต่างประเทศยืนยันว่า สำนักเกี่ยวกับจำนวนเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมที่พัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวน และประการที่ห้า การจัดการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมที่พัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวนสอดแทรกในการเรียนการสอนตามปกติสามารถทำให้นักเรียนมีสำนักเกี่ยวกับจำนวนสูงขึ้นกว่าก่อนใช้กิจกรรม (อุษาคงทอง. 2539 ; นพพร แหยมแสง. 2544)

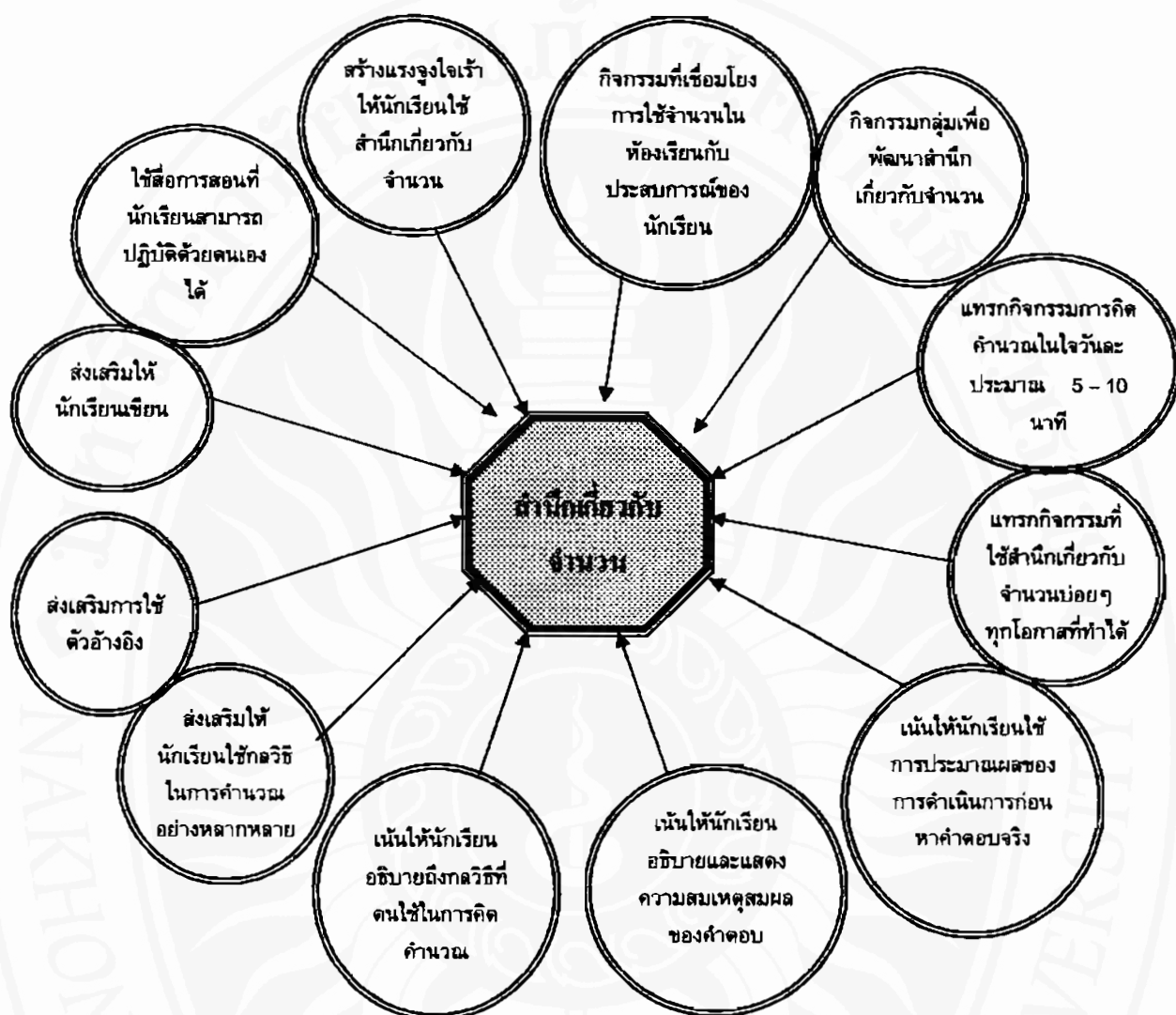
1.2 การศึกษาหลักสูตร เนื้อหาเรื่องเศษส่วนและทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาเรื่องเศษส่วนและทศนิยม โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของเศษส่วน การเปรียบเทียบเศษส่วน และการเรียงลำดับ การบวก การลบ การคูณ และการหาร เศษส่วน โจทย์ปัญหาเศษส่วน ความหมายทศนิยม การเปรียบเทียบทศนิยม การเรียงลำดับทศนิยม การแปลงทศนิยมให้อยู่ในรูปเศษส่วน การประมาณค่าใกล้เคียง การบวกการลบทศนิยม การคูณทศนิยมที่ผลลัพธ์เป็นทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง การหารทศนิยมที่ตัวหารเป็นทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง โจทย์ทศนิยมระคนและโจทย์ปัญหา

รวมเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเศษส่วนและทศนิยมที่พัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวน ใช้เวลา 35 ชั่วโมง เป็นเวลา 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

1.3 จากการศึกษาและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวนให้กับนักเรียน และบทบาทของครูในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวน แสดงด้วยภาพประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนในชั้นเรียนตามภาพประกอบ 2 อธิบายเพิ่มเติมดังนี้

1. กิจกรรมเชื่อมโยงการใช้จำนวนในห้องเรียนกับประสบการณ์ของนักเรียน

เชื่อมโยงคณิตศาสตร์ในห้องเรียนกับประสบการณ์ของนักเรียนโดยการเสนอสถานการณ์ปัญหาที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนให้นักเรียนได้ตระหนักถึงการนำจำนวนไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา

2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน

จัดกิจกรรมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนให้พัฒนาการพูดโต้ตอบ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จัดให้มีกิจกรรมกลุ่มที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน โดยเฉพาะทุกสัปดาห์ เช่น กิจกรรมที่กำหนดจำนวนมา 4 จำนวน แล้วให้สมาชิกในกลุ่มนำมาบวก ลบ คูณ หรือหาร แต่ให้ได้ผลลัพธ์มีค่ามากกว่ากลุ่มอื่นในเวลาจำกัด

3. กิจกรรมการคิดคำนวณในใจ

ให้นักเรียนฝึกการคิดคำนวณในใจอยู่เสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนอธิบายวิธีคิดและอภิปรายกลวิธีการคิดคำนวณของนักเรียน ส่งเสริมให้มีการคิดคำนวณอย่างหลากหลาย โดยใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที ในแต่ละวัน กำหนดให้วันจันทร์และวันอังคาร เป็นวันที่ให้ความสำคัญกับการอภิปรายกลวิธีการคิดคำนวณในใจ และวันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์เป็นการให้ความสำคัญกับการฝึกคิดคำนวณในใจ

4. กิจกรรมที่ใช้สำนึกเกี่ยวกับจำนวน

ถามคำถามให้นักเรียนได้คิดและใช้สำนึกเกี่ยวกับจำนวน อย่างน้อยวันละ 5 -10 นาที สอดแทรกในการสอนในชั้นเรียนรวมทั้งนอกห้องเรียนในโอกาสที่ทำได้ เช่นครูตั้งปัญหาดังนี้

ค่าตอบของข้อใดมีค่ามากกว่ากัน เพราะเหตุใด

ก. $1.45 \div 0.4$

ข. $1.45 \div 0.6$

5. เน้นให้นักเรียนใช้การประมาณผลของการดำเนินการก่อนหาค่าตอบจริง

ในการหาผลของการดำเนินการ ครูให้นักเรียนประมาณผลของการดำเนินการ จัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ใช้กลวิธีการประมาณอย่างหลากหลาย เช่นให้นักเรียนหาค่าตอบของ 2.946×31 นักเรียนจะพบว่าผลคูณมีค่าประมาณ 90 ก่อนที่จะหาค่าตอบจริง หรือสินค้าชนิดหนึ่งลดราคา 20 เปอร์เซ็นต์ ถ้าราคาที่ดีไว้ 1975 บาทจะลดราคาประมาณเท่าไร

6. เน้นให้นักเรียนอธิบายและแสดงความสมเหตุสมผลของคำตอบ

จากตัวอย่าง 2.946×31 ครูเน้นให้นักเรียนอธิบายและแสดงความสมเหตุสมผลของคำตอบว่าทำไมถึงมีค่าประมาณ 90 ถ้าได้คำตอบ 913.26 มีความเป็นไปได้หรือไม่ คิดอย่างไร ครูถามนักเรียนมากกว่าหนึ่งคนเพื่อคำตอบที่หลากหลาย

7. เน้นให้นักเรียนอธิบายถึงกลวิธีที่ตนเองใช้ในการคิดคำนวณ

การส่งเสริมให้นักเรียนอธิบายถึงกลวิธีที่ตนใช้ ในการคำนวณเป็นการพัฒนาการคิดคำนวณอย่างยืดหยุ่น ทำให้นักเรียนเรียนรู้กลวิธีการคำนวณซึ่งกันและกัน เช่น การแก้ปัญหาโจทย์การคูณระหว่าง $16 \times 2.5 = \square$ นักเรียนบางคนอาจอธิบายว่า นำ 16 คูณกับ 2 ได้ผลลัพธ์ 32 และนำ 16 คูณกับ 0.5 ได้ผลลัพธ์ 8 สุดท้ายนำไปบวกกับ 32 ได้คำตอบเท่ากับ 40 หรือบางคนอาจนำ 16 คูณกับ $\frac{1}{2}$ ได้ผลลัพธ์ 8 ในขณะที่บางคนอาจเปลี่ยนเป็น 16 คูณด้วย 5 หารด้วย 2 ซึ่งจะได้ผลลัพธ์เท่ากัน เป็นต้น

8. ส่งเสริมให้นักเรียนใช้กลยุทธ์ในการคำนวณอย่างหลากหลาย

ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้กลยุทธ์ในการคำนวณอย่างหลากหลาย เช่น จากโจทย์ จงหาผลบวกของ $3.56 + 12.8$ นักเรียนบางคนอาจใช้วิธีคิด ดังนี้ $(3 + 12) + (.56 + .8)$ เท่ากับ $15 + (1 + .36)$ ผลลัพธ์เท่ากับ 16.36 ในขณะที่บางคนอาจใช้ ดังนี้ $(3 \cdot 36 + .20) + 12.8$ เท่ากับ $3.36 + 13$ ผลลัพธ์เท่ากับ 16.36 เป็นต้น

9. ส่งเสริมการใช้ตัวอ้างอิง

ตัวอ้างอิงทำให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบจำนวน ใช้ในการประมาณค่า และพิจารณาความสมเหตุสมผลของคำตอบได้ ตัวอ้างอิงทำให้ทราบว่าคำตอบควรจะมีขอบเขตอยู่ระหว่างอะไร เช่น $\frac{11}{12} + \frac{7}{8} = \square$ คำตอบควรอยู่ระหว่าง 1 และ 2 เพราะแต่ละจำนวนมีค่าใกล้ 1 และมากกว่า $\frac{1}{2}$ ดังนั้น $1 + 1$ เท่ากับ 2 หรือ $.9 \times 327$ อาจใช้ 1×327 เป็นตัวอ้างอิงพิจารณาได้ว่าคำตอบน้อยกว่า 327 เล็กน้อย เป็นต้น

10. ส่งเสริมให้นักเรียนเขียน

นอกจากการส่งเสริมให้นักเรียนอธิบาย อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันแล้ว การเขียนของนักเรียนเป็นการแสดงถึงความเข้าใจในจำนวน เช่น การเขียนสรุปการเรียนรู้คณิตศาสตร์ประจำวัน การเขียนเล่าเพื่อถึงการเรียนคณิตศาสตร์ การเขียนข้อสรุปที่ได้จากกิจกรรม และการเขียนเล่าวิธีคิด เป็นต้น

11. ใช้สื่อการสอนที่นักเรียนสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้

สื่ออุปกรณ์การสอนที่ครูนำมาใช้ในห้องเรียนให้มีจำนวนเพียงพอแก่นักเรียนที่สามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้เพื่อสามารถสรุปแนวคิดและแสดงตัวอย่างประกอบการคิดได้ด้วยตนเองหรือในกลุ่ม เช่น ใช้เครื่องคิดเลขเป็นอุปกรณ์ในการให้นักเรียนสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการคูณและการหารเศษส่วนและทศนิยม พร้อมทั้งตัวอย่างประกอบได้ หรืออาจจัดกิจกรรมโดยใช้ตารางสิบ ตารางร้อย รูปเรขาคณิต เป็นต้น

12. สร้างแรงจูงใจเร้าให้นักเรียนใช้สำนึกเกี่ยวกับจำนวน

ใช้กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้เห็นคุณค่า เช่น กิจกรรมการประมาณค่าราคาสินค้า กิจกรรมใช้ตัวอ้างอิงในการหาพื้นที่ เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามแนวการจัดกิจกรรม บทบาทของครูในการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนเป็นไปตามภาพประกอบ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 บทบาทของครูในการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียน

บทบาทของครูในการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนตามภาพประกอบ 3 อธิบายเพิ่มเติมดังนี้

1. เชื่อมโยงคณิตศาสตร์ในห้องเรียนกับประสบการณ์ของนักเรียน

ในการสนทนากับนักเรียนในชั้นเรียนครูยกสถานการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาเป็นข้อสนทนาหรือตั้งเป็นโจทย์ปัญหา เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะการใช้จำนวน

2. จัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถาม แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน และการสรุปที่สมเหตุสมผล

ครูส่งเสริมให้สิ่งแวดล้อมทั้งห้องเรียนและบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ไม่เคร่งเครียด ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบ สรุปความสมเหตุสมผลด้วยการ อภิปรายร่วมกัน โดยไม่เกิดความรู้สึกกลัวว่าจะตอบผิด และครูไม่ควรเน้นเพียงคำตอบเท่านั้น

3. ให้ความสำคัญกับกระบวนการหาคำตอบของนักเรียน

ครูเน้นความสำคัญกับกระบวนการหาคำตอบของนักเรียนมากกว่าคำตอบ เพราะฉะนั้น ในการแก้ปัญหาต่างๆ ครูไม่ควรจบเพียงแต่นักเรียนได้คำตอบ ไม่ว่าคำตอบนั้นจะเป็นคำตอบที่ถูกหรือผิด ครูใช้คำถามที่ให้นักเรียนแสดงถึงกระบวนการหาคำตอบของตน

4. ยอมรับและส่งเสริมกลวิธีการคิดคำนวณที่หลากหลาย

ครูยอมรับและส่งเสริมให้นักเรียนใช้กลวิธีการคำนวณที่แตกต่างกัน ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนหาคำตอบแบบครู หรือตัวอย่างจากหนังสือเท่านั้น ในชั้นเรียนครูถามนักเรียนให้อธิบายวิธีคิดของตนเองให้เพื่อนๆ ในห้องเรียนฟัง เพื่อให้ทราบวิธีคิดของเพื่อนๆ ที่แตกต่างกันออกไป ครูไม่เน้นกลวิธีการคำนวณวิธีใดเพียงวิธีเดียว

5. ใช้สื่อการสอนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับจำนวน

ครูใช้สื่อที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อสรุปแนวคิดด้วยตนเองมากกว่าการใช้สื่อสำเร็จรูปที่ครูนำเสนออย่างเดียว และครูอาจใช้เครื่องคิดเลขช่วยพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน

6. เน้นให้นักเรียนประมาณค่าคำตอบก่อนหาผลลัพธ์เสมอ

ครูถามให้นักเรียนประมาณค่าคำตอบก่อนการหาผลลัพธ์เสมอ ไม่ว่าจะใช้กลวิธีใดในการหาคำตอบ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดคำนวณในใจและมีทักษะในการประมาณค่า นอกจากนี้เน้นให้นักเรียนใช้การประมาณค่าในการตรวจสอบคำตอบ

7. สร้างแรงจูงใจเร้าให้นักเรียนใช้สำนึกเกี่ยวกับจำนวน

ครูมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนใช้สำนึกเกี่ยวกับจำนวน เช่น ปัญหาการบวกระหว่าง $46.25 + 24.55$ ถ้านักเรียนใช้สำนึกเกี่ยวกับจำนวนจะสามารถแก้ปัญหาได้ง่าย และรวดเร็ว และผลลัพธ์ที่ได้ก็สมเหตุสมผล

8. ใช้การประเมินผลหลายรูปแบบ

ครูใช้การประเมินผลหลายรูปแบบ เช่น จากการสังเกต การพูด การทำกิจกรรมต่างๆ หรือจากการเขียนและการทดสอบ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนและเครื่องมือวัดและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน ประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับครู และ แผนการสอน

2.1.1 คำชี้แจงสำหรับครู

ผู้วิจัยได้จัดทำคำชี้แจงสำหรับครู เป็นเอกสารสำหรับครูผู้สอนเพื่อทำความเข้าใจและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม ประกอบด้วยส่วนที่เสริมสร้างความเข้าใจของครูในเรื่องสำนึกเกี่ยวกับจำนวน จุดประสงค์ของสำนึกเกี่ยวกับจำนวนที่ต้องการพัฒนา หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน บทบาทของครูในชั้นเรียน แผนการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน การวัดและกประเมินผลสำนึกเกี่ยวกับจำนวน (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข)

การพัฒนาคำชี้แจงสำหรับครู

ผู้วิจัยจัดทำคำชี้แจงสำหรับครูตามส่วนประกอบข้างต้นโดยละเอียด แล้วนำคำชี้แจงสำหรับครูให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมจากนั้นแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปให้ครูผู้สอนในการทดลองครั้งนี้ ทำความเข้าใจและให้ข้อเสนอแนะ (รายชื่อในภาคผนวก ก) ผู้วิจัยปรับปรุงอีกครั้ง จากนั้นให้ครูผู้สอนในการทดลองได้สังเกตการสอนของผู้วิจัยควบคู่กับการศึกษาคำชี้แจง เมื่อผู้วิจัยทดลองนำร่องกับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนมหาชัยวนาราม จำนวน 4 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ระหว่างวันที่ 17 เมษายน ถึง วันที่ 15 พฤษภาคม 2545 และได้มีปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดลองนำร่องก่อนนำไปใช้ในการทดลองภาคสนามในเดือน กรกฎาคม - ตุลาคม 2545 อีกครั้ง

2.1.2 แผนการสอน

หลังจากได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการสอน เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งนำเสนอไว้ในบทที่ 3 ขั้นตอนที่ 1 และใช้หนังสือเรียน คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ของ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหนังสือที่ใช้ในชั้นเรียน มีจำนวน 35 แผนการสอน โดยจัดเป็นแผนการสอนละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที องค์ประกอบแต่ละแผนการสอน ประกอบด้วย

1. ชื่อแผนการสอน เรื่อง ชั้น และเวลา
2. สารสำคัญของการเรียนรู้
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหา

5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การประเมินผล

การพัฒนาแผนการสอนมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแผนการสอน จำนวน 35 แผนการสอน ที่จัดทำเรียบร้อยแล้วตามจุดประสงค์และส่วนประกอบข้างต้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องในการจัดกิจกรรมกับจุดประสงค์ และกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาสำนักเกี่ยวกับจำนวน แล้วปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ในประเด็นการเรียงเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กันโดยพิจารณาเนื้อหาใดควรอยู่ต่อเนื่องกัน ปรับกิจกรรมบางคาบเรียนมากเกินไปอาจใช้เวลามาก ปรับปรุงกิจกรรมที่อาจจะยากเกินไปสำหรับนักเรียน

2. ทดลองนำร่อง การใช้แผนการสอนกับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนมหาชัยวนาราม จำนวน 4 คน ระหว่างวันที่ 17 เมษายน – 15 พฤษภาคม 2545 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอน มีครูผู้สอนในการทดลองเป็นผู้สังเกตการณ์และผู้ช่วย เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการสังเกต การวัดและประเมินผลทั้งหมด พบว่า นักเรียนชอบทำกิจกรรมทุกกิจกรรม โดยเฉพาะ การคิดคำนวณในใจ การประมาณค่า การใช้เครื่องคิดเลข และกิจกรรมที่ให้นักเรียนวาดรูประบายสี เป็นต้น

3. ปรับปรุงแผนการสอนจากการทดลองนำร่อง ซึ่งมีส่วนที่ต้องปรับได้แก่ เวลาแผนการสอนบางแผนมีกิจกรรมมากเกินไป ใช้เวลานาน และบางกิจกรรมยากไป จึงปรับให้ง่ายขึ้น แล้วนำมาใช้ในการทดลองภาคสนามระหว่างวันที่ 8 กรกฎาคม – 5 กันยายน 2545 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 26 คน ของโรงเรียนวัดพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช (ตัวอย่างแผนการสอนดูในภาคผนวก ค)

2.2 เครื่องมือวัดและประเมินผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการทดลองใน 2 ลักษณะ คือ การเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม และจากการทำแบบทดสอบของนักเรียน

เก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมจากการทำกิจกรรมเดี่ยว และกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน จากการอภิปรายและการตอบคำถามในชั้นเรียน จากการเขียน และจากแฟ้มสะสมงาน มีรายละเอียด และการพัฒนา ดังนี้

การเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบวัดสำนักเกี่ยวกับจำนวน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนและทศนิยม และแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

2.2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการสำนักเกี่ยวกับจำนวนและแฟ้มสะสมงาน

ในการประเมินผลพัฒนาการสำนักเกี่ยวกับจำนวน โดยการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ด้วยการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินพัฒนาการสำนักเกี่ยวกับจำนวน และให้นักเรียนส่งแฟ้มสะสมงาน เพื่อรายงานผลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมแบบที่ 1 ใช้ในการสังเกตและบันทึกการแสดงออกของนักเรียนกลุ่มทดลองในขณะที่ทำกิจกรรมกลุ่มที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนโดยเฉพาะ (สัปดาห์ละ 1 ครั้ง)

2. แบบสังเกตพฤติกรรมแบบที่ 2 ใช้ในการสังเกตและบันทึกการแสดงออกของนักเรียนตลอดการทดลอง จำนวน 6 คน โดยครูผู้สอนคัดเลือกนักเรียนจากกลุ่มทดลองที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง และ อ่อน ระดับละ 2 คน ซึ่งแบบสังเกตนี้ใช้สังเกตรายคน และสรุปรวม 6 คนในแต่ละวัน แล้วนำผลไปสรุปรวมรายคนในแต่ละสัปดาห์

3. เพิ่มสะสมงาน เพื่อการศึกษาการพัฒนาการจากผลงานโดยรวมของนักเรียนแต่ละคน โดยให้นักเรียนทำเพิ่มสะสมงานรวบรวมผลงานจากกิจกรรมที่นักเรียนทำตลอดการทดลองทั้งงานกลุ่ม (ที่สามารถเก็บได้) และงานเดี่ยว

การพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรม แบบที่ 1 และแบบที่ 2

ผู้วิจัยวิเคราะห์พฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยแยกสิ่งที่ต้องการสังเกตเป็น 5 ด้าน ของการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนได้แก่

ความเข้าใจในความหมายของจำนวน พฤติกรรมต้องการสังเกต คือ นักเรียนสามารถบอกความหมายของจำนวนที่กล่าวถึงได้ตามประสบการณ์ของตนเอง สามารถเขียนจำนวนที่มีขนาดเท่ากันได้หลายรูปแบบ สามารถเปรียบเทียบจำนวนและเรียงลำดับจำนวน สามารถบอกจำนวนที่อยู่ระหว่างสองจำนวนใดๆ และสามารถบอกได้ว่าจำนวนใดมีค่าใกล้กับจำนวนที่กำหนดมากกว่ากัน

ความสามารถในการใช้ตัวอ้างอิง พฤติกรรมต้องการสังเกต คือ นักเรียนสามารถใช้ตัวอ้างอิงในการเปรียบเทียบจำนวน สามารถใช้ตัวอ้างอิงในการประมาณค่า และสามารถใช้ตัวอ้างอิงในการพิจารณาความสมเหตุสมผลของคำตอบ

ความสามารถในการคิดคำนวณในใจอย่างยืดหยุ่น พฤติกรรมต้องการสังเกต คือ นักเรียนสามารถใช้กลวิธีการคิดคำนวณภายในใจได้อย่างยืดหยุ่น เช่น ใช้ตัวอ้างอิง ใช้สมบัติต่างๆของจำนวน ใช้วิธีเหมือนการแสดงวิธีทำ หรือใช้วิธีอื่นๆ โดยปราศจากการใช้กระดาษ ดินสอ เทคโนโลยี หรือเครื่องมืออื่นใดมาช่วยในการคำนวณ

ความสามารถในการประมาณค่า พฤติกรรมต้องการสังเกต คือ นักเรียนสามารถใช้การปิดเป็นจำนวนเต็มหรือการปิดอย่างยืดหยุ่น เช่น การปิดให้เป็นจำนวนที่ง่ายต่อการคำนวณ การใช้เฉพาะตัวหน้า และการใช้ตัวอ้างอิง

ความสามารถในการพิจารณาความสมเหตุสมผลของคำตอบ พฤติกรรมที่ต้องการสังเกต คือ นักเรียนสามารถบอกได้ว่าคำตอบถูกต้องสมเหตุสมผลหรือไม่ นักเรียนสามารถนำตัวอ้างอิงมาอธิบายความสมเหตุสมผลได้ สามารถใช้การประมาณค่ามาอธิบายความสมเหตุสมผลได้ หรือสามารถนำความรู้อื่นๆมาอธิบายความสมเหตุสมผลได้

ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมแบบที่ 1 แยกเป็น 5 ด้านในแต่ละวัน และแบบสังเกตพฤติกรรมแบบที่ 2 ซึ่งใช้ในการสังเกตนักเรียน 6 คน ที่เลือกไว้ ประกอบด้วยแบบสังเกตรายคนในแต่ละวัน ใบบันทึก 6 คนในแต่ละวัน และใบบันทึกผลการสังเกตรายคนในสัปดาห์ นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) เป็นผู้ตรวจสอบเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรง และความสอดคล้องตามจุดประสงค์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบสังเกตพฤติกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการทดลองนักร้องเพื่อดูความเหมาะสมอีกครั้ง

ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขหลังการใช้ทดลองนำร่อง เพื่อนำไปใช้ในการทดลองภาคสนาม (รายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมแบบที่ 1 และ 2 อยู่ในภาคผนวก ข)

เพิ่มคะแนน

เพิ่มคะแนนของนักเรียน เป็นการจัดเก็บผลงานของนักเรียน และเป็นการแสดงความคิดเห็น ความประทับใจต่อการเรียน ครูผู้สอนแจ้งนักเรียนทราบตั้งแต่เริ่มต้นการเรียน ให้นักเรียนเก็บผลงานทุกอย่างที่นักเรียนทำ นอกจากผลงานกลุ่มที่มีชิ้นเดียว รวบรวมส่งพร้อมทั้งเขียนแสดงความรู้สึกที่นักเรียนมีต่อ กิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเศษส่วน และทศนิยมในครั้งนี้ โดยให้นักเรียนบอกด้วยว่าชอบกิจกรรมใดบ้างเพราะเหตุใดและกิจกรรมใดชอบมากที่สุดและรองลงมา เพิ่มคะแนนที่นักเรียนนำส่งครูตอนสิ้นสุดการทดลอง นักเรียนเป็นผู้ออกแบบเอง ไม่ได้ซื้อเพิ่มสำเร็จรูปที่ขายอยู่ในท้องตลาด (ตัวอย่างบางส่วนของเพิ่มคะแนนของนักเรียน อยู่ในภาคผนวก ฉ)

2.2.2 แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวน

แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวน มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง และแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง ใช้วัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนในด้านความเข้าใจในความหมายของจำนวน ความสามารถในการใช้ตัวอ้างอิง ความสามารถในการคิดคำนวณในใจอย่างยืดหยุ่น ความสามารถในการประมาณค่า ความสามารถในการพิจารณาความสมเหตุสมผลของคำตอบ ข้อสอบมีจำนวน 30 ข้อ เวลา 20 นาทีรายละเอียดดังตาราง

สำนึกเกี่ยวกับจำนวน	ข้อที่	เวลา (นาที)	หมายเหตุ
สามารถการคิดคำนวณในใจอย่างยืดหยุ่น	1 - 6	3	ครูอ่านโจทย์ให้ฟังครั้งละ 1 ข้อ นักเรียนใช้หัวใจคิดอย่างเดียวแล้วเขียนคำตอบ
ความสามารถในการประมาณค่า	7 - 12	3	นักเรียนอ่านโจทย์เองและหาคำตอบโดยการคิดในใจไม่ใช้การทดหรือเขียนใดๆ
ความเข้าใจในความหมายของจำนวน	13 - 18	3	นักเรียนอ่านโจทย์เองและหาคำตอบโดยการคิดในใจไม่ใช้การทดหรือเขียนใดๆ
ความสามารถในการใช้ตัวอ้างอิง	19 - 24	3	นักเรียนอ่านโจทย์เองและหาคำตอบโดยการคิดในใจไม่ใช้การทดหรือเขียนใดๆ
ความสามารถในการพิจารณาความสมเหตุสมผลของคำตอบ	25 - 30	8	นักเรียนอ่านโจทย์เองแล้วพิจารณาคำตอบที่กำหนดให้ข้อใดถูกต้องและเขียนแสดงเหตุผล

โดยข้อที่ 1 -6 นักเรียนต้องทำก่อน เป็นข้อสอบวัดความสามารถการคิดคำนวณในใจ ครูจะเป็นผู้อ่านโจทย์ในเวลาจำกัดทีละข้อ แล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบ ใช้เวลาประมาณ 3 นาที ข้อที่ 7 - 24 ใช้เวลาทั้งหมด 9 นาทีเมื่อหมดเวลาครูให้นักเรียนทำข้อที่ 25 - 30 ต่อทันที ใช้เวลาประมาณ 8 นาที โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ข้อที่ 1 - 24 ตอบถูกต้องข้อละ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ส่วนข้อที่ 25 - 30 ข้อละ 2 คะแนน ซึ่งอาจได้คะแนน 0 , 1 หรือ 2 คะแนน ใช้ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองในวันที่ 5 กรกฎาคม 2545

2. แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง เป็นข้อสอบที่คู่ขนานกับแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง (การทดสอบความเป็นคู่ขนานนำเสนอไว้ในขั้นตอนการพัฒนา) ใช้ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองหลังสิ้นสุดการทดลอง โดยทดสอบในวันที่ 9 กันยายน 2545

3. แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน เป็นข้อสอบที่คู่ขนานกับแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง (การทดสอบความเป็นคู่ขนานนำเสนอไว้ในขั้นตอนการพัฒนา) ใช้ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองหลังสิ้นสุดการทดลองไปแล้ว 1 เดือน โดยทดสอบในวันที่ 7 ตุลาคม 2545

การพัฒนาแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวน มีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง จำนวน 40 ข้อ โดยแยกเป็น วัดความสามารถในการคิดคำนวณในใจอย่างยืดหยุ่น 8 ข้อ วัดความสามารถในการประมาณค่า 8 ข้อ วัดความเข้าใจในความหมายของจำนวน 8 ข้อ วัดความสามารถในการใช้ตัวอ้างอิง 8 ข้อ และวัดความสามารถในการพิจารณาความสมเหตุสมผลของคำตอบ 8 ข้อ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษาและสำนวน และความเที่ยงตรงตามจุดประสงค์ โดยใช้ IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้อง
	R	คือ	ผลรวมของคะแนนตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อ - 1 , 0 , 1 แทน "ไม่เห็นด้วย" "ไม่แน่ใจ" และ "เห็นด้วย" ตามลำดับ
	N	คือ	จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

นำคะแนนจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนนแต่ละคนมาหาค่าเฉลี่ยแต่ละข้อ ผลปรากฏว่ามีข้อสอบบางข้อได้คะแนน 0.33 ผู้วิจัยจึงปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นที่ยากเกินไปสำหรับนักเรียน และปรับการใช้ภาษาที่ยังไม่ชัดเจน แล้วให้คะแนนเฉพาะข้อนั้น ๆ อีกครั้ง จากนั้นเลือกเฉพาะข้อ ที่

มี IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ โดยใน 30 ข้อ ต้องมีการวัดความสามารถในด้านต่างๆ ทั้ง 5 ด้าน จำนวนด้านละ 6 ข้อ และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง หากค่า IOC ของข้อสอบที่แก้ไขแล้ว (ดูในภาคผนวก ฉ) แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง (ดูในภาคผนวก ง)

2. ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบอีก 2 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง และแบบทดสอบสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง 1 เดือน โดยสร้างแบบทดสอบทั้งสองฉบับให้มีลักษณะคู่ขนานกับแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลองที่พัฒนาเรียบร้อยแล้ว จากนั้นนำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความเที่ยงตรง ความเหมาะสม ความเป็นคู่ขนานโดยเนื้อหาและความยากง่ายเทียบกับแบบทดสอบสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง

3. การตรวจสอบความเป็นคู่ขนานของข้อสอบทั้งสามฉบับ ตามวิธีของเลมค์และไวเออสม่า (Lemke and Wiersma, 1976: 65) ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และทดสอบค่าความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กับ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลองและหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน และทดสอบค่าความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง และหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน ดังนี้

3.1 นำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโรงเรียนอนุบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 44 คน ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 และ วันที่ 6 มีนาคม 2545 โดยระยะเวลาทำการทดสอบ 2 ชุดห่างกัน 2 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบความคู่ขนานของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ นำผลมาวิเคราะห์ความเป็นคู่ขนานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และความแปรปรวน ด้วยการทดสอบ t แบบคู่ (paired t test) ดังผลการวิเคราะห์ในตาราง 1 และ 2 (การวิเคราะห์ดูในภาคผนวก ข)

ตาราง 1 การตรวจสอบความเป็นคู่ขนานของแบบทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย

แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวน	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าสถิติ (t)	P - value
ก่อนการทดลอง	44	20.82	-1.059	.296
หลังการทดลอง	44	21.25		

จากตาราง 1 พบว่า P - value มากกว่า .01 นั่นคือไม่มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ดังนั้นค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่มีความแตกต่างกันและจากการเปรียบเทียบความแปรปรวน ด้วยการทดสอบ t จากสูตร (Glass & Stanley, 1970 : 306-307) ดังการวิเคราะห์ในตาราง 2

ตาราง 2 การตรวจสอบความเป็นคู่ขนานโดยการเปรียบเทียบความแปรปรวน

แบบทดสอบวัดสำนึก เกี่ยวกับจำนวน	จำนวนนักเรียน	ความแปรปรวน	ค่าสถิติ (t)	P - value
ก่อนการทดลอง	44	37.82	-.295	.399
หลังการทดลอง	44	39.31		

จากตาราง 2 พบว่า P - value มากกว่า .01 นั่นคือไม่มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ดังนั้นความแปรปรวนของแบบทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่มีความแตกต่างกัน จากตาราง 1 และ 2 แสดงว่าแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีความเป็นคู่ขนานกัน

3.2 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง และหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 ห้องเรียนมีนักเรียน 44 คน ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2545 และ วันที่ 7 มีนาคม 2545 โดยระยะเวลาทำการทดสอบ 2 ฉบับห่างกัน 2 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบความคู่ขนานของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ นำผลมาวิเคราะห์ความเป็นคู่ขนานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และความแปรปรวน ด้วย การทดสอบ t แบบคู่ ดังผลการวิเคราะห์ในตาราง 3 และ 4 (การวิเคราะห์ดูในภาคผนวก ฎ)

ตาราง 3 การตรวจสอบความเป็นคู่ขนานของแบบทดสอบหลังการทดลองและหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย

แบบทดสอบวัดสำนึก เกี่ยวกับจำนวน	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าสถิติ (t)	P - value
หลังการทดลอง	44	22.39	-1.141	.260
หลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน	44	22.95		

จากตาราง 3 พบว่า P - value มากกว่า .01 นั่นคือไม่มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ดังนั้นค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังการทดลองและหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือนไม่มีความแตกต่างกัน และจากการเปรียบเทียบความแปรปรวน โดยใช้การทดสอบ t ดังการวิเคราะห์ในตาราง 4

ตาราง 4 การตรวจสอบความเป็นคู่ขนานโดยการเปรียบเทียบความแปรปรวน

แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวน	จำนวนนักเรียน	ความแปรปรวน	ค่าสถิติ (t)	P - value
หลังการทดลอง	44	27.98	1.27	.106
หลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน	44	22		

จากตาราง 4 พบว่า P - value มากกว่า .01 นั่นคือไม่มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ดังนั้นความแปรปรวนของแบบทดสอบหลังการทดลองและหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน ไม่มีความแตกต่างกัน จากตาราง 3 และ 4 แสดงว่าแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลองและหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือนมีความเป็นคู่ขนาน

4 ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ซึ่งได้ตั้งเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นแต่ละฉบับต้องไม่น้อยกว่า 0.70 จากการทำแบบทดสอบโดยใช้คะแนนที่เก็บจากข้อที่ 3 ได้ผลดังนี้

แบบทดสอบสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง มีค่าความเชื่อมั่น $\alpha = 0.834$

แบบทดสอบสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง มีค่าความเชื่อมั่น $\alpha = 0.752$

แบบทดสอบสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน มีค่าความเชื่อมั่น $\alpha = 0.7064$

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดพบว่าแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนทั้งสามฉบับมีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (การวิเคราะห์ดูในภาคผนวก ฏ)

2.2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศษส่วนและทศนิยม

เป็นแบบทดสอบที่ครูผู้สอนออกข้อสอบเองใช้ในการเก็บคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศษส่วนและทศนิยม โดยใช้ทดสอบนักเรียนในระหว่างเรียนและเมื่อเรียนจบเรื่องเศษส่วนและทศนิยม มีจำนวน 3 ฉบับ คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เรื่องเศษส่วน คะแนนเต็ม 12 คะแนน แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เรื่องทศนิยม คะแนนเต็ม 15 คะแนน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เรื่องเศษส่วนและทศนิยม คะแนนเต็ม 20 คะแนน รวมคะแนนเต็มทั้ง สามฉบับเท่ากับ 47 คะแนน

2.2.4 แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

เป็นแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ใช้ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองในวันที่ 9 กันยายน 2545 ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของสมพร แผลงภู (2541 : 203 - 207) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น $\alpha = 0.895$ และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.23 - 0.67 ซึ่งพัฒนาจากแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของ สะพรั่งพร้อม รัฐสมุทร และ พิชากร แปลงประสพโชค แบบวัดเจตคติเป็นแบบสอบถามมีจำนวน 30 ข้อ (ดูในภาคผนวก ฉ) โดยข้อความในแบบสอบถามมีความหมายทั้งทางบวกและลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

การให้คะแนนข้อความในทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

การให้คะแนนข้อความในทางลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน
เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองภาคสนามและการรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการกำหนดแหล่งข้อมูลที่จะศึกษา และกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการทดลองระยะเวลาในการทดลอง และขั้นตอนการทดลองมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดดังกล่าว โดยเลือกโรงเรียนวัดพรหมโลก ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลางมีนักเรียนในปีการศึกษา 2545 จำนวน 440 คน เป็นโรงเรียนทดลอง มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ห้องเรียน และส่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มา 1 ห้องเรียน ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6-1 เป็นกลุ่มทดลอง

3.1.1 การกำหนดรูปแบบในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้ห้องเรียนจริงและครูผู้สอนคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพรหมโลก 1 ท่านเป็นผู้ครูผู้สอน โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการสำนึกเกี่ยวกับจำนวน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยมีรูปแบบการทดลองดังภาพ

กลุ่มทดลอง   Q1   X   Q2   Q3

โดย Q1   หมายถึง   ผลของการประเมินก่อนทดลอง (Pretest) ของ กลุ่มทดลอง
 Q2   หมายถึง   ผลของการประเมินหลังทดลอง (Posttest) ของ กลุ่มทดลอง

- Q3 หมายถึง ผลของการประเมินความคงทนของการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน หลังจากจบการทดลองแล้ว 1 เดือน ของกลุ่มทดลอง
- X หมายถึง การจัดกระทำ (treatment) ที่ประกอบด้วยการเรียนรู้การสอนตามกิจกรรม การเรียนการสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3.2 ระยะเวลาในการทดลอง

การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนกับกลุ่มทดลอง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ได้รับการปรับปรุงแล้วจากการทดลองนำร่องมาแล้ว การทดลองภาคสนาม ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1/2545 โดยในวันที่ 5 กรกฎาคม 2545 ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบ วัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง วันที่ 8 กรกฎาคม - 5 กันยายน 2545 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนเรื่องเศษส่วนและทศนิยม ตามแผนการสอนที่พัฒนาขึ้นจำนวน 35 แผน แผนการสอนละ 1 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง เมื่อเรียนจบเรื่องเศษส่วนครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์เรื่องเศษส่วน เมื่อเรียนจบเรื่องทศนิยมครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องทศนิยม และเมื่อจบการทดลองในวันที่ 6 กันยายน 2545 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องเศษส่วนและ ทศนิยม ในวันที่ 9 กันยายน 2545 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ในวันที่ 7 ตุลาคม 2545 ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัด สำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน เพื่อดูความคงทนของการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน

3.3 ขั้นตอนการทดลอง

ขั้นตอนในการทดลองภาคสนามและการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เนื่องด้วยการวิจัยครั้งนี้ครูผู้สอนเป็นครูประจำการ 1 คน ก่อนการทดลองภาคสนาม ผู้วิจัยชี้แจงถึง สำนึกเกี่ยวกับจำนวนที่ต้องการพัฒนา และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแก่ครูผู้สอน และครูผู้สอนทำความเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินการ โดยมีเอกสารคำชี้แจงสำหรับครู แผนการสอน และ แนวการใช้สื่อการสอนต่างๆ ให้ครูใช้ศึกษา และให้ครูสังเกตพร้อมเป็นผู้ช่วยในการทดลองนำร่องที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง แล้วทำความเข้าใจเพิ่มเติมก่อนครูผู้สอนจะทำการสอนในการทดลองภาคสนาม
2. ก่อนการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2545
3. การทดลองภาคสนาม ดำเนินการสอนโดยครูผู้สอนด้วยแผนการสอน 35 แผน แผนการสอนละ 60 นาที มีการสอดแทรกการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนด้านต่างๆทุกวัน การจัด กิจกรรมการเรียนรู้การสอนยึดกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีการจัดกิจกรรมกลุ่มทุกสัปดาห์เพื่อพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนโดยเฉพาะสัปดาห์ ละ 1 คาบโดยเน้นด้านใดด้านหนึ่ง ผู้วิจัยและผู้ช่วย 1 คน เก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ตลอดการทดลองร่วมกับครูผู้สอนตามแบบสังเกตพฤติกรรมแบบที่ 1 และ 2 แล้วประเมินพัฒนาการสำนึก เกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนร่วมกัน ระหว่างการทดลองครูผู้สอนได้เก็บคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่องเศษส่วน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เรื่องทศนิยม รวม 2 ฉบับ
4. หลังจบแผนการสอนที่ 35 ในวันที่ 6 กันยายน 2545 นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เรื่องเศษส่วนและทศนิยม

5. นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง และแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ในวันที่ 9 กันยายน 2545 พร้อมส่งแฟ้มสะสมงาน

6. หลังสิ้นสุดการทดลองแล้ว 1 เดือน ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน ในวันที่ 7 ตุลาคม 2545 เพื่อดูความคงทนของการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียน

3.4 เครื่องมือการรวบรวมข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. เก็บข้อมูลพัฒนาการสำนึกเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนในเชิงปริมาณ จากแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง แบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน
2. เก็บข้อมูลพัฒนาการสำนึกเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนในเชิงคุณภาพ จากแบบสังเกตพฤติกรรม แบบที่ 1 แบบสังเกตพฤติกรรม แบบที่ 2 แฟ้มสะสมงานของนักเรียนกลุ่มทดลองทุกคน
3. เก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องเศษส่วน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องทศนิยม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องเศษส่วนและทศนิยม
4. เก็บข้อมูลเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน จากแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการทำแบบทดสอบ จากแบบสังเกตพฤติกรรมและแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. การตรวจสอบความเป็นคู่ขนานของแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อนการทดลอง กับ หลังการทดลอง และแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง กับ หลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน ด้วยค่าสถิติ ดังนี้

1.1 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้งสามฉบับด้วยการทดสอบ t แบบคู่ (paired t test)

1.2 ทดสอบค่าความแปรปรวนของคะแนนจากแบบทดสอบทั้งสามฉบับ ด้วยการทดสอบ t จากสูตร (Glass & Stanley, 1970 : 306-307)

$$t = \frac{S_1^2 - S_2^2}{\sqrt{\frac{4S_1^2 S_2^2}{n-2} (1 - r_{12}^2)}}$$

เป็นการแจกแจง t ที่ระดับชั้นความเสรีเท่ากับ $n - 2$

เมื่อ	S_1^2	แทนค่าความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จาก แบบทดสอบที่ต้องการตรวจสอบฉบับที่ 1
	S_2^2	แทนค่าความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จาก แบบทดสอบที่ต้องการตรวจสอบฉบับที่ 2
	n	แทนจำนวนผู้ทดสอบ
	r_{12}	แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จาก แบบทดสอบทั้งสองฉบับ

2. หาดความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนทั้งสามฉบับ ด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha)

3 พัฒนาการสำนึกเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียน โดยพิจารณาจาก 2 ส่วน คือ

3.1 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของผลจากการทำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนก่อน และหลังการทดลอง โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ด้วยการทดสอบ t แบบคู่

3.2 นำผลจากแบบสังเกตพฤติกรรม และจากแฟ้มสะสมงานของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำมาศึกษาพัฒนาการสำนึกเกี่ยวกับจำนวนในเชิงคุณภาพ

4 ความคงทนของการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวน เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของผลจากการทำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลองและหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 เดือน โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ด้วยการทดสอบ t แบบคู่

5 การทดสอบผลการพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับจำนวนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์การถดถอย ระหว่างผลการทำแบบทดสอบวัดสำนึกเกี่ยวกับจำนวนหลังการทดลอง กับผลจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

6 เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยผลการทำแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองทั้งหมดมีค่าตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป หรือไม่

7 ผู้วิจัยใช้โปรแกรม SPSS for Windows 11 ในการประมวลผลข้อมูลครั้งนี้